

Nep of echt?

Tijdens deze les ervaren de studenten hoe vatbaar jonge leerlingen zijn voor nepnieuws. Ook leren ze met leerlingen te filosoferen over onderwerpen zoals nepnieuws. Deze les kan gegeven worden tijdens een les algemene didactiek of tijdens een pedagogiekles. Totale duur: 1 uur.

VERBINDING MET HET ONDERWIJS

Het is belangrijk voor studenten om te ervaren op welke wijze hun leerlingen omgaan met zaken als nepnieuws, hoe vatbaar ze hiervoor zijn en hoe ze weerbaarder kunnen worden door hier in een veilige omgeving over na te denken en ervaring ermee op te doen.

LESOPBOUW

- Introductie: Nepnieuws vind je overal.
- Verdieping: Wat zijn achterliggende redenen voor het verspreiden van nepnieuws?
- Doen: Filosoferen over nepnieuws.
- Afronding: Leerlingen weerbaarder maken.

VOORBEREIDING & BENODIGDHEDEN

Van tevoren kun je een aantal dingen doen:

- Lees de handleiding en bekijk het werkblad.
 - Digibord met internetverbinding: klik door de slides voor op het digibord.
 - Zorg voor tekenpapier en tekenmaterialen.
 - Deze les een remake van PO-les '[Nep of echt?](#)'.
- Vraag studenten deze les eens op de stageschool te doen!

DOEL VAN DE PABO-LES

Kennisbasis

1. Kennisbasis generiek:

De student is zelf digitaal geletterd, kan leerlingen opvoeden in deze samenleving en digitale middelen benutten in zijn didactiek (2.7): kennis van de digitale

(leef)wereld van kinderen in een netwerksamenleving, opvoeding in omgang met sociale media en gedragsregels (mediapedagogiek).

2. De student kan beargumenteren dat beeldend onderwijs bijdraagt aan de creatieve, esthetische, culturele, psychomotorische, zintuiglijke, cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

BURGERSCHAP

In deze les staat de pijler 'participatie' centraal, waarbij de focus ligt op het ontwikkelen van de kennis 'Hoe mensen met elkaar positief kunnen communiceren' (leerdoel 23 PO leerplankader SLO burgerschapsonderwijs en mensenrechteneducatie). Leerlingen denken in de PO-les 'Nep of echt?' na over redenen om nepnieuws te verspreiden. Ze krijgen inzicht in de verspreiding van nepnieuws en komen erachter wat de achterliggende motieven ervoor zijn.

Het onderdeel Burgerschap in de Digi-doener is gebaseerd op het Vakportaal burgerschap van SLO. SLO onderscheidt drie domeinen van burgerschapsonderwijs: democratie, participatie en identiteit. Vanuit dit perspectief werken we aan burgerschap in de Digi-doeners, meer informatie vind je [hier](#).

ETHIEK

Zijn er goede redenen om nepnieuws te verspreiden? Is de waarheid belangrijker dan gelijk krijgen? Is jouw goede doel ook een goed doel voor anderen? Moet je alles wat je leest en ziet kunnen vertrouwen? Deze ethische vraagstukken komen in deze les aan bod.

DOEL VAN DE PO-LES

Domein curriculum 2021	Leerdoelen digitale vaardigheden	Kerdoel vak	21st century skills
1 Data & informatie DG1.1 Van data naar informatie.	1 Mediawijsheid De leerling herkent en kan omgaan met ongewone en ongewenste informatie.	1 Beeldende vorming De leerling leert beelden, muziek, taal, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.	1 Kritisch denken
	2 Mediawijsheid De leerling herkent verschillende doelstellingen bij verschillende soorten media, bijvoorbeeld informatief, commercieel en overtuigend.		2 Sociale & culturele vaardigheden

INTRODUCTIE

Openingsslide

Nep of echt?

Slide 1, Klassikaal

Je komt er bijna dagelijks mee in aanraking, tenzij je je volledig afzijdig houdt van al het nieuws en alle (social) media: nepnieuws. Bij veel nieuwsberichten is het goed om je af te vragen of het betrouwbaar is en wat de bron van het nieuws is. Dit komt natuurlijk al regelmatig aan bod in verschillende lessen. Bekijk bijvoorbeeld kort met de studenten deze lessen waarin ingegaan wordt op deep fake en manipulatieve beeldbewerking:

- [Les 1](#)
- [Les 2](#)

PO-LES

Slide 2, Klassikaal

Neem met de studenten de [middenbouw-les](#) kort door. Bekijk de slides en neem de opdracht door. Wat vinden ze van de opdracht? Zouden ze deze opdracht zelf ook geven in de klas? Wat vinden ze belangrijke leerdoelen met betrekking tot dit onderwerp?

Slide 3, Klassikaal / Groepswerk

 Ga met de studenten in gesprek over redenen om nepnieuws te verzinnen. Iedereen dikt een verhaal weleens aan om een punt te maken of verzint er een klein feitje bij om anderen te overtuigen. Is dat nepnieuws verspreiden? Laat de studenten een definitie verzinnen voor nepnieuws en stel ze dan bovenstaande vraag nogmaals.

 In de PO-les gaan leerlingen zelf nepnieuws maken voor een goed doel, bijvoorbeeld om te zorgen dat een boom niet gekapt wordt. Verdeel de studenten in groepjes van vier à vijf en laat ze kort met elkaar in gesprek gaan over de volgende vragen:

- Zijn er goede redenen om nepnieuws te verspreiden?
- Is de waarheid belangrijker dan gelijk krijgen?
- Is jouw goede doel ook een goed doel voor anderen?
- Moet je alles wat je leest en ziet kunnen vertrouwen?

Bespreek de conclusies van de groepjes kort klassikaal.

VERBINDING MET HET ONDERWIJS

Slide 4, Klassikaal

Iedere leerling zal beamen dat nepnieuws niet goed is en dat je erop moet kunnen vertrouwen dat alles wat je leest echt is. Toch zal een aanzienlijk deel van de toekomstige leerlingen later nepnieuws geloven of misschien zelfs verspreiden. Naast het leren checken en herkennen van nepnieuws is het ook belangrijk dat leerlingen leren nadenken over de vragen waarover de studenten net hebben nagedacht. Wanneer leerlingen een breder begrip hebben van de redenen om nepnieuws te maken of te verspreiden, zullen zij alerter zijn op het herkennen van nepnieuws. Daarnaast zijn ze beter in staat om respectvol met anderen een gesprek te voeren over onderwerpen waarover ze van mening verschillen en daarbij argumenteren te gebruiken vanuit aantoonbare feiten.

Vraag de studenten of zij manieren kunnen bedenken om leerlingen binnen de veilige omgeving van het klaslokaal hiermee te laten oefenen. Denk aan het aansnijden van onderwerpen in een debat en leerlingen laten nadenken over (tegen)argumenten. Een andere optie is het houden van spreekbeurten of het schrijven van opstellen, hierdoor denken leerlingen bewust na over hoe zij hun mening formuleren en beargumenteren.

VERDIEPING

Slide 5, Individueel

Kijk de video met de studenten. Vraag of ze kunnen bedenken hoe ze met leerlingen kunnen filosoferen. Hoe begin je? Welke vragen stel je? Bespreek met de studenten de basis van een filosofisch gesprek:

- Het verschil tussen weetvragen (gaat over feiten, er is één antwoord mogelijk) en denkvragen (er zijn meerdere antwoorden mogelijk, gaat niet over feiten). Een filosofisch gesprek kan beginnen met weetvragen, maar draait om de daaropvolgende denkvragen.
- Open en gesloten vragen. Door een vraag open te stellen, bied je leerlingen meer mogelijkheden om erover na te denken en een antwoord te geven dat aansluit bij hun eigen zienswijze.
- Doorvragen. Elk antwoord kan leiden tot een nieuwe vraag en verdieping van het filosofische gesprek.

DOEN

Slide 6, Individueel

Deel het werkblad en tekenmaterialen uit. Leg aan de studenten uit dat ze een mindmap gaan maken als leidraad voor een filosofisch lesonderdeel. In de mindmap stellen de studenten één filosofische vraag (een denkvraag) over nepnieuws. Bijvoorbeeld: mag je nepnieuws verspreiden voor een goed doel? Of: is de waarheid

belangrijker dan gelijk krijgen? Rondom deze hoofdvraag stellen ze een aantal weetvragen. Daarnaast denken ze na over goede open vragen, mogelijke antwoorden en manieren om daar verder op door te vragen. Dit verwerken ze in een mindmap die, naast de vragen, voorzien is van illustraties die de vragen voor de leerlingen verduidelijken.

AFRONDING

Slide 7, Klassikaal

Vraag de studenten hun mindmaps te laten zien en bespreek deze kort met elkaar. Wat vinden de studenten in dit thema een belangrijk leerdoel? Wat vinden de studenten goede vragen? Op welke manieren zouden zij aandacht besteden aan onderwerpen als nepnieuws? Voor welke leeftijdscategorie vinden ze dit lesonderdeel en onderwerp het meest geschikt? Hoe zouden zij het aanpassen om het geschikt te maken voor andere leeftijdsgroepen?

WERKBLAD - MAAK EEN MINDMAP

Je gaat een lesonderdeel bedenken waarin je gaat filosoferen over nepnieuws met leerlingen.

Belangrijk bij een filosofisch gesprek is dat je de goede vragen stelt. Nog even kort op een rijtje:

- **Je hoofdvraag is een denkvraag**, een vraag waarop meerdere antwoorden mogelijk zijn. De vraag gaat niet over feiten, maar zet je leerlingen aan tot nadenken.
- **Je stelt een aantal weetvragen**. Om goed na te kunnen denken over de hoofdvraag, hebben je leerlingen ook feitelijke kennis nodig. Je stelt een aantal vragen waarmee je een aantal toepasbare feiten kunt gebruiken in het gesprek. Bijvoorbeeld: wat is de definitie van nepnieuws?
- **Je stelt open denkvragen**. Probeer je vragen zo open mogelijk te formuleren, zodat je leerlingen de kans biedt om er op hun eigen manier en in hun eigen woorden op te antwoorden.
- **Je denkt na over mogelijke antwoorden en hoe je hierop kunt doorvragen**.

Als je de vragen hebt bedacht, verwerk je deze in een mindmap. In de mindmap verwerk je niet alleen de vragen, maar maak je ook eenvoudige illustraties die je leerlingen een visueel steuntje geven over het onderwerp waar ze over gaan nadenken.

